

การผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากมูลไก่

องค์การบริหารส่วนตำบลพระยืน จังหวัดขอนแก่น

ในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลพระยืนมีฟาร์มเลี้ยงไก่ไข่ และไก่เนื้อเป็นจำนวนมาก มีฟาร์มขนาด 5,000 ตัว 50 ฟาร์ม และฟาร์มขนาด 10,000 ตัว 3 ฟาร์ม การเลี้ยงไก่ทำให้มีมูลไก่เป็นจำนวนมาก ซึ่งมูลไก่เหล่านี้ได้ก่อให้เกิดปัญหาในด้านต่างๆ เช่น น้ำเน่าเสียส่งกลิ่นเหม็น และแมลงวันจำนวนมาก สร้างความเดือดร้อนให้แก่ชาวบ้านในพื้นที่ และผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนรำคาญได้ร้องเรียนต่อ อบต.พระยืน ทำให้ อบต. ออกข้อบังคับตำบลในปี 2543 ให้ผู้ประกอบการกิจการฟาร์มปรับปรุงโรงเลี้ยงไก่ให้เป็นระบบปิด และใช้ยากำจัดหนอนแมลงวัน อย่างไรก็ตาม การออกมาตรการดังกล่าวไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือได้ อบต. และชาวบ้าน จึงได้จัดประชุมประชาคมตำบลขึ้นเพื่อหาวิธีในการแก้ไขปัญหारे่องกลิ่นเหม็นและปัญหามลภาวะจากมูลไก่แบบยั่งยืน

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: พระยืน

จังหวัด: ขอนแก่น

ประชากร: 9,042 คน

พื้นที่: 94 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น : องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

ในปี 2545 อบต.พระยืน ได้จัดทำ "การผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากมูลไก่" ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหามลภาวะจากมูลไก่ และนำมูลไก่มาผลิตปุ๋ยอัดเม็ดเพื่อจำหน่ายให้แก่เกษตรกรในราคาถูกลง

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

- 1.ลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้ประกอบการที่เลี้ยงไก่ กับประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากกลิ่นเหม็นของมูลไก่อรบกวน
- 2.ก่อตั้งกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์พระยืน มีสมาชิกจำนวน 32 คน โดยมีการเลือกคณะกรรมการดำเนินงาน 15 คน ซึ่งได้แก่ ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ เภรณญิก และกรรมการ จำนวน 12 คน เพื่อทำหน้าที่ในการบริหารงานของกลุ่ม ซึ่งในคณะกรรมการดำเนินการนี้ มีสมาชิกสภา อบต. รวมเป็นคณะกรรมการ จำนวน 5 คน มีหน้าที่ในการประชาสัมพันธ์หาสมาชิกเพิ่ม จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินการ และประชาสัมพันธ์สินค้าของกลุ่ม
- 3.กำหนดระเบียบข้อบังคับของกลุ่มร่วมกับสมาชิกภายในกลุ่ม
- 4.จัดฝึกอบรมให้แก่คณะกรรมการดำเนินการของกลุ่ม ในเรื่องกรรมวิธีในการผลิตปุ๋ย เช่น วิธีการเลือกวัตถุดิบ (มูลไก่ กากน้ำตาล กากมันสำปะหลัง) สูตรการผลิต วิธีการผลิต (การบด การผสม การหมัก การตาก) โดยมีวิทยากรจากศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบลตำบลพระยืน กรมวิชาการเกษตร
- 5.จัดการศึกษาดูงานการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ณ อบต.เขื่อนอุบลรัตน์ โดยมีคณะกรรมการกลุ่ม จำนวน 15 คนเข้าร่วมดูงาน
- 6.ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้ามาช่วยเหลือกลุ่ม เช่น ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตรประจำตำบล พระยืน กรมวิชาการเกษตร ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ต่อไปนี้คือ
 - การให้ความรู้ในเรื่องกรรมวิธีการผลิตปุ๋ย
 - ให้การสนับสนุนด้านอาคารโรงเรือน เพื่อใช้ในการผลิต

การระดมทรัพยากร

- ค่าใช้จ่าย/การลงทุน**
- งบประมาณจากงบกระต้นเศรษฐกิจของรัฐบาล ในปี 2545 จำนวน 915,900 บาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายดังต่อไปนี้
 - จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ 665,900 บาท
 - ก่อสร้างลานตากปุ๋ย 250,000 บาท
 - งบประมาณของกลุ่มผลิตปุ๋ย ในปี 2546 เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรม และการศึกษาดูงานการผลิตปุ๋ยอินทรีย์
- การระดมทุน/การระดมหุ้น**
- ระดมทุนจากสมาชิก หุ้นละ 10 บาท โดยถือหุ้นได้คนละไม่เกิน 10 หุ้น โดยมีเงินระดมจากหุ้น จำนวนประมาณ 21,000 บาท
- อุปกรณ์/เครื่องมือ**
- เครื่องบดปุ๋ย 1 เครื่อง เป็นเงิน 40,000 บาท
 - เครื่องผสมปุ๋ย 1 เครื่อง เป็นเงิน 40,000 บาท
 - เครื่องอัดปุ๋ย 2 เครื่อง เป็นเงิน 200,000 บาท
 - ถุบบรรจุปุ๋ย 27,000 บาท
 - เครื่องยิงกระสอบ 1 เครื่อง 24,000 บาท
 - จัดซื้อวัตถุดิบ 264,950 บาท
- บุคลากร**
- คณะกรรมการดำเนินการ 15 คน ทำหน้าที่ในการบริหารงานด้านต่างๆ ของกลุ่ม ทำงานประมาณ 2 วัน/เดือน
 - ลูกจ้างรายวัน 4 คน ค่าจ้างวันละ 100 บาท/คน ทำหน้าที่ในการผลิตปุ๋ย ทำงาน 7 วัน/สัปดาห์

ขั้นตอนในการดำเนินการ

กิจกรรม	เดือน/ปี 2545-2546						ผู้รับผิดชอบ
	1 - 2	3 - 9	10 - 2	3 - 6	7	8	
1. จัดประชาคมตำบล เพื่อหาวิธีการในการแก้ไขปัญหามลภาวะจากมูลไก่ และที่ประชุมได้มีมติให้เสนอโครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยให้ชุมชนเป็นผู้ดำเนินการผลิตเอง							ผู้นำชุมชน/ อบต.
2. เลือกคณะกรรมการรับผิดชอบโครงการ ประกอบด้วย ตัวแทนจากทุกหมู่บ้าน และสมาชิกสภา อบต. รวม 15 คน							ประชาคมตำบล/ ผู้นำชุมชน/ อบต.
3. จัดทำร่างโครงการในการของบประมาณ							อบต./ พัฒนาชุมชน/ เกษตรตำบล
4. ปรึกษากับพัฒนาชุมชน และเกษตรตำบล เพื่อจัดทำรายละเอียดโครงการออกแบบโรงเรือน อุปกรณ์							อบต.
5. เสนอโครงการผ่านคณะกรรมการพัฒนาอำเภอ เพื่อของบประมาณอุดหนุนจากงบกระต้นเศรษฐกิจ ของรัฐบาล							อบต.
6. ได้รับมอบงบประมาณ จำนวน 915,900 บาท							อบต.
7. ประสานงานกับศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการเกษตร ประจำตำบลพระยืน เพื่อขอใช้อาคารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี							อบต.
8. ดำเนินการจัดซื้อเครื่องบด เครื่องผสม เครื่องอัดเม็ดปุ๋ย							อบต.

9. ติดตั้งตู้ปุ๋ยหมัก และเครื่องมือต่างๆ						อบต./ คณะกรรมการ ดำเนินการ
10. ประสานงานกับศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยีเกษตร ตำบลพระยืน เพื่อขอ วิทยากรในการให้ความรู้แก่กลุ่ม 11. จัดอบรมให้แก่คณะกรรมการ ดำเนินการ ในด้านการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ 12. จัดศึกษาดูงาน ณ อบต. เขื่อนอุบล รัตน์						อบต./ ศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยี เกษตรประจำตำบลพระ ยืน
13. ดำเนินการผลิตปุ๋ยอินทรีย์						คณกรรรมการ ดำเนินการ/ สมาชิก กลุ่ม

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร -- -- บทบาทความร่วมมือ --

ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลพระยืน ให้ความรู้แก่กลุ่มในเรื่องกรรมวิธีในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และให้การสนับสนุนอาคารสถานที่ในการดำเนินการผลิต

เกษตรตำบล ให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ และการเขียนโครงการ

สำนักงานพัฒนาชุมชน ให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ และการเขียนโครงการ

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ประชาชนในพื้นที่ประสบกับปัญหามลภาวะจากมูลไก่ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ที่ก่อให้เกิดน้ำเสีย ส่งกลิ่นเหม็นและมีแมลงวันรบกวน เนื่องจากในเขตตำบลพระยืน มีฟาร์มเลี้ยงไก่ทั้งขนาดเล็กและขนาดกลางอยู่ถึง 53 ฟาร์ม
2. เกิดความขัดแย้งระหว่างประชาชนในตำบลที่เลี้ยงไก่ และประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากมูลไก่ และผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนได้ยื่นข้อร้องเรียนต่อ อบต. และถึงแม้ว่า อบต. ได้ออกข้อบังคับตำบล ในปี 2543 เพื่อให้ผู้ประกอบการฟาร์มเลี้ยงไก่ปรับโรงเลี้ยงให้เป็นระบบปิด และใช้ยากำจัดหนอนแมลงวัน แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้

หลังการดำเนินการ

1. มลภาวะในด้านต่างๆ ลดลง เช่น กลิ่นเหม็นที่เกิดจากสะสมของมูลไก่ที่รอเก็บไปขายลดลง และจำนวนแมลงวันลดลง ประมาณ 70%
2. ความขัดแย้งระหว่างประชาชนในพื้นที่ลดลง จากการสังเกตของ อบต. หลังจากที่ได้ดำเนินการโครงการแล้วไม่มีเรื่องร้องเรียนจากประชาชนในพื้นที่
3. เกษตรกรในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากการที่มีแหล่งจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพดี ราคาถูกขายในตำบล โดยมีราคาจำหน่าย กระสอบ 40 กิโลกรัม กระสอบละ 200 บาท ซึ่งมีราคาถูกกว่าราคาในตลาดประมาณ 50 บาท/ กระสอบ โดยตลาดส่วนใหญ่ 80% เป็นตลาดในพื้นที่ และอีก 20% เป็นตลาดนอกเขตพื้นที่
4. กลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์มีสมาชิก 32 คน มีกำลังการผลิตประมาณวันละ 20 กระสอบ สามารถขายได้ประมาณ 600 กระสอบ/เดือน สามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มประมาณ 120,000 บาท/เดือน และ

สร้างรายได้เสริมให้กับสมาชิกที่ดำเนินการผลิต ประมาณ 3,000 บาท/คน/เดือน อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
คณะกรรมการดำเนินงาน ไม่มีความรู้ในเรื่องการผลิต การตลาด และการจัดทำบัญชีของกลุ่ม	จัดการศึกษาอบรม และนำคณะกรรมการกลุ่มไปศึกษาดูงานในเรื่องดังกล่าว เพื่อเพิ่มทักษะและความรู้ในเรื่องนี้ให้มากขึ้น

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- ทัศนคติของผู้บริหารที่เปิดกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็น และมติของประชาคมในตำบล และให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาดังกล่าวให้สำเร็จ
- ผู้แทนของหมู่บ้านต่างๆ ที่เข้ามาเป็นคณะกรรมการดำเนินการ ที่ต้องมีความเสียสละเวลาอย่างสูง เพราะคณะกรรมการไม่ได้รับค่าตอบแทนจนกว่าการดำเนินการของกลุ่มจะได้ผลกำไร
- ความช่วยเหลือจากหน่วยงานราชการต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์บริการถ่ายทอดเทคโนโลยีทางการประจําตำบลพระยีน และพัฒนาชุมชน ในส่วนที่ อบต. และกลุ่มไม่มีความรู้

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

ในปี 2547 อบต.พระยีน ตั้งงบประมาณเพื่อใช้ในการอบรม จำนวน 10,000 บาท และงบประมาณในการสร้างศูนย์สาธิตการตลาด เพื่อเป็นสถานที่จำหน่ายสินค้าทั้งของกลุ่มผลิตปุ๋ยอินทรีย์ และสินค้าจากกลุ่มอื่นๆ ของ อบต.

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายสำราญ ทองคำ
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลพระยีน
ที่อยู่ : บ้านป่าหม้อ หมู่ 6 ตำบลพระยีน อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น
โทรศัพท์ : (043) 266-122, (06) 2197396

ชื่อ-นามสกุล : นางประคอง สุดชา
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลพระยีน
ที่อยู่ : บ้านป่าหม้อ หมู่ 6 ตำบลพระยีน อำเภอพระยีน จังหวัดขอนแก่น
โทรศัพท์ : (043) 266-434, (01) 0585800

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2545

ประเภทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	บ้านป่าหม้อ หมู่ 6 ตำบลพระยืน อำเภอพระยืน จังหวัดขอนแก่น 40320
ขนาดพื้นที่	94 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	3,393,750 บาท (ปีงบประมาณ 2545) 8.20 % เงินเดือนและค่าจ้างประจำ 7.46 % ค่าจ้างชั่วคราว 58.02% ค่าตอบแทน ค่าใช้สอยและวัสดุ
งบประมาณรายได้	6,438,638 บาท (ปีงบประมาณ 2545) 1.81 % จัดเก็บเอง 66.54 % รัฐจัดเก็บให้ 27.38 % อุดหนุน
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	19 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 16 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	9,042 คน
จำนวนครัวเรือน	1,995 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	14,000 บาท
ลักษณะของเมืองและวิถีชีวิตประชาคม	ตำบลพระยืนสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบสูง สภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินเหนียวปนทราย และเป็นดินเค็ม มีหมู่บ้าน 15 หมู่บ้าน ตำบลพระยืน มีประชากรทั้งสิ้น 9,042 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 97 คน/ตารางกิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมาคือการค้าเลี้ยงสัตว์ ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และอุตสาหกรรมในครัวเรือน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีโรงเรียนประถมศึกษา 6 แห่ง มัธยมศึกษา 2 แห่ง สถานีอนามัยประจำตำบล 1 แห่ง วัด/สำนักสงฆ์ 12 แห่ง ศักยภาพในตำบล ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ มีป่าไม้ในป่าสงวนแห่งชาติโคกหลวงประมาณ 2.76 ตารางกิโลเมตร มีการรวมกลุ่มของประชาชน 27 กลุ่ม แยกเป็นกลุ่มอาชีพ 15 กลุ่ม และกลุ่มออมทรัพย์ 12 กลุ่ม จุดเด่นของพื้นที่ 1. มีองค์กรเอกชนที่เข้มแข็ง 2. มีกลุ่มอาชีพที่รวมตัวกันอย่างเข้มแข็ง สามารถสร้างรายได้พอเพียง 3. แม่แหล่งน้ำหลายแห่งที่สามารถพัฒนาเพื่อใช้ได้อย่างพอเพียง 4. มีพื้นที่เหมาะต่อการทำไร่ และสร้างรายได้แก่เกษตรกรหลังฤดูการเก็บเกี่ยว